

Brus Springstin BORN TO RUN

Preveo
Dejan Cukić

Laguna

Naslov originala

Bruce Springsteen
BORN TO RUN

Copyright © 2016 by Bruce Springsteen
Originally published by Simon & Schuster, Inc.

Translation copyright © 2017 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Za Peti, Evana, Džes i Sema

SADRŽAJ

Predgovor 11

PRVA KNJIGA

ODRASTANJE

1. Moja ulica 15
2. Moja kuća 20
3. Crkva 25
4. Italijani 32
5. Irci 39
6. Moja majka 48
7. Veliki prasak (Da li ste čuli vesti...) 54
8. Dani radija 61
9. Drugi dolazak 65
10. Šoumen (Gospodar plesa) 72
11. Radnički bluz 76
12. Tamo gde su bendovi 80

13. *Kastils* 88
14. Bio jednom jedan Mali Stiven 113
15. Zemlja 123
16. Klub *Apstejdž* 133
17. Kotlokrpa (Surf safari) 145
18. *Železara* 153
19. Povratak kući 175
20. Beskrajno leto 184
21. Prvoklasni bitnik 191
22. Kalifornija sanja (drugi put) 199
23. Ovo je bar, idioti 206
24. Napred i uzbrdo 212
25. Gubim veru 223
26. Radovi na putu 230
27. „Divlji, nevini i vucaranje I stritom“ 236
28. Salon *Satelit* 248

DRUGA KNJIGA

ROĐEN ZA BEKSTVO

29. „Rođen za bekstvo“ 255
30. Džon Landau 261
31. „Put groma“ 270
32. Glavni dobitak 275
33. Družina Ulice I 288
34. Klarens Klemons 296
35. Novi ugovori 302
36. Život prema zakonu 312

-
37. „Tama na ivici grada“ 319
  38. Suština 329
  39. Zastoj 333
  40. „Reka“ 338
  41. Grad hitova 353
  42. Pozdrav zidovima 364
  43. „Nebraska“ 368
  44. Izbavi me iz bespuća 371
  45. Kalifornija 379
  46. „Rođen u SAD“ 385
  47. *Buona fortuna, fratello mio* 391
  48. Veliki, veliki uspeh 395
  49. Povratak kući 417
  50. *Regresar a Mexico* 422
  51. „Tunel ljubavi“ 428
  52. Idemo u Kaliforniju 441

TREĆA KNJIGA

ŽIVI DOKAZ

53. Živi dokaz 451
54. Crvenokosa revolucija 454
55. Promene 459
56. Los Anđeles u plamenu 462
57. Odlazak u kapelu 464
58. Zemljotresni Sem 474
59. „Ulice Filadelfije“ 485
60. „Duh Toma Džouda“ 490

- 61. Čovek sa zapada 496
- 62. Žena sa istoka 507
- 63. Kralj Nju Džerzija (Holivudski dani) 511
- 64. Vraćajući sve kući 514
- 65. Novi početak 517
- 66. „Dizanje“ 535
- 67. Divlji istok 544
- 68. Svirke za Sigera 550
- 69. „Magija“ 557
- 70. Nedelja velikog finala 563
- 71. Idemo dalje 569
- 72. „Kugla za rušenje“ 573
- 73. Gubitak kiše 576
- 74. Turneja s „Kuglom“ 582
- 75. Od nule do stotke po neravnom putu 592
- 76. Svet garaže 597
- 77. „Velika nadanja“ 600
- 78. Domaći teren 606
- 79. Posle dugog vremena 611
- 80. Epilog 625

- Izjave zahvalnosti 619
- Autori fotografija 621
- O autoru 623

PREDGOVOR

Potičem iz priobalnog grada gde gotovo sve prožima malo podvale. I ja sam takav. Sa dvadeset godina, buntovnik bez sportskog auta, bio sam gitarista na ulicama Ezberi Parka, ističući se među onima koji „lažu“ u službi istine... umetnika, sa malim „u“. Ali imao sam jake adute. Imao sam mladost, skoro desetogodišnje iskustvo sviranja po barovima i dobru grupu lokalnih muzičara prilagođenih mom stilu nastupa, i priče koje sam želeo da ispričam.

Ova knjiga istovremeno je nastavak te priče i potraga za njenim korenima. Odabrao sam, kao odrednice, događaje iz svog života za koje verujem da su oblikovali tu priču i moj izvođački rad. Jedno od pitanja koja mi obožavaoci na ulici stalno postavljaju jeste: „Kako to postižeš?“ Na stranicama koje slede pokušaću da bacim malo svetla na „kako“ i, još važnije, „zašto“.

DNK, prirodna sposobnost, izučavanje zanata, razvoj i posvećenost filozofiji estetike, gola želja za... slalom?... ljubavlju?... divljenjem?... pažnjom?... ženama?... seksom?... i – o, da... lova. Onda... ako želiš na kraju sve da

izneseš na videlo, tu je pomahnitala unutrašnja vatra koja jednostavno... odbija... da prestane... da gori.

Sve je to od koristi ako se nađeš pred osamdeset hiljada (ili samo osamdesetoro) raspomamljenih rokenrol obožavalaca koji iščekuju tvoj mađioničarski trik. Oni čekaju da nešto izvučeš iz šešira, niotkuda, nešto vanzemaljsko, nešto što je, pre nego što su se ti vernici okupili, predstavljalo samo glasinu podgrejanu pesmama.

Pokušaću da ovde ponudim dokaze postojanja većito nedostižnih, nikad potpuno verovatnih „nas“. To je moj čarobni trik. I kao svi dobri trikovi, on počiva na scenografiji. Zato...

PRVA KNJIGA
ODRASTANJE

JEDAN

MOJA ULICA

Imam deset godina i poznajem svaku pukotinu, izbočinu i rupu u oronulom pločniku Randolphove ulice. Moje ulice. Ovde, u dokonim popodnevim, ja sam Hanibal koji prelazi Alpe, vojnici zatečeni u okrutnim planinskim sukobima i niz bezbrojnih kauboja junaka što prolaze stenovitim stazama planinskih venaca Sijera Nevade. Stomaka pripijenog uz kamen kraj majušnih mravinjaka koji se, poput vulkana, dižu na granici prašine i betona, moj svet se proteže unedogled, ili barem jednu četvrt dalje, do kuće Pitera Makdermota na uglu Linkolnove i Randolphove.

Tim ulicama su me vozali u dečjim kolicima, tu sam naučio da hodam, tu me je deda učio da vozim bicikl, tu sam se prvi put potukao i pobegao iz nekih tuča. Upoznao sam dubinu i utehu koju donose prava prijateljstva, osetio rane seksualne porive, i u noćima pre pojave klima-uređaja gledao kako se komšijski tremovi pune ljudima željnim razgovora i predaha od letnje vreline.

Ovde sam u epskim turnirima „odbijanja“ tresnuo prvu od stotina gumenih loptica o fino oblikovani ivičnjak svoje

ulice. Pentrao sam se po gomilama prljavog snega nabacano u ponoćnim prolascima bagera za čišćenje i tako išao od ćoška do ćoška, kao pravi Edmund Hilari iz Nju Džerzija.* Moja sestra i ja smo redovno stajali poput uličnih blenta i virili kroz drvenu kapiju crkve na uglu naše ulice, svedočeci o večnoj paradi krštenja, venčanja i sahrana. Pratio sam svog naočitog, dronjavo elegantnog dedu dok se oprezno teturao kroz četvrt držeći paralizovanu levu ruku uz grudi. Bile su to njegove „vežbe“ posle pogubnog moždanog udara, od koga se nikada nije sasvim oporavio.

U našem dvorištu, na korak od kućnog trema, stoji najveće drvo u gradu, jedna visoka bukva. Ona se tako nadvija nad naš dom da bi uz jedan precizan udar groma svi bili zgnječeni poput puževa pod božjim malim prstom. U noćima kada zagrmi i munje oboje porodičnu sobu tirkiznim nijansama, gledam kako se njene grane njišu i oživljavaju na vetru uz beličaste bleske dok budan ležim i brinem za svog prijatelja čudovište tamo negde napolju. U sunčanim danima, korenje bukve predstavlja tvrđavu mojih vojnika, obor za moje konje i moj drugi dom. Pripala mi je čast da budem prvi klinac iz kraja koji je uspeo da se popne na njene najviše grane. Tu sam našao sklonište od svega što se odvija na tlu. Satima sam lutao po njenoj krošnji uz prigušeni zvuk glasova mojih drugara s pločnika, odakle su pokušavali da prate moje napredovanje. Pod dremljivim rukama bukve sedeli smo moji drugari i ja u lenjim letnjim večerima, kao konjica u sumrak, čekajući zvonce prodavca sladoleda i odlazak u krevet. Čujem bakin glas kako me doziva, poslednji zvuk dugog dana. Stupam na prednji trem dok naši prozori blistaju okupani zalaskom letnjeg sunca. Teška ulazna vrata

---

* *Edmund Hillary* (1919–2008) – planinar i istraživač s Novog Zelanda. Prvi čovek koji je osvojio Mont Everest. (Prim. prev.)

se otvaraju pa zatvaraju za mnom, i na sat vremena, ispred naftne peći, pored mog dede u njegovoj velikoj fotelji, gledam kako ekran malenog crno-belog televizora obasjava sobu bacajući sablasna obličja na zidove i tavanicu. Onda utonem u san, ušuškan unutar najdivnijeg i najtužnijeg utočišta koje sam ikada upoznao, doma mojih bake i deke.

Živim tu s mojom godinu dana mlađom sestrom Virdžinijom, našim roditeljima Adelom i Daglasom Springstinom, deda Fredom i bakom Alis... i mojim psom zvanim Sedlo. Mi živimo doslovno u naručju Katoličke crkve, s parohijskom zgradom, ženskim manastirrom, Crkvom Svete Roze iz Lime i gimnazijom na domet fudbalske lopte preko polja zapuštene trave.

Iako se nadvija nad nama, Bog je ovde okružen ljudima. Ludim ljudima, da budem precizan. Moja rodbina zauzima pet kuća koje se granaju u obliku slova L, dok se na uglu usidrila crkva od crvene cigle. Našu zajednicu čine četiri kuće starovremenskih Iraca koji su me odgajali (porodice Maknikolas, O'Hejgan i Farel), a s druge strane ulice je usamljena italijanska predstraža što je začinila moje vaspitavanje. To su porodice Sorentino i Zerili, poreklom iz Sorenta u Italiji, a ovde su stigli preko Bruklina i ostrva Elis.* Tu stanuju moja baka po majci Adelina Roza Zerili, starija sestra moje majke Dora, njen suprug Voren (naravno Irac) i moja starija sestra od tetke Margaret. Margaret i moj brat od tetke Frenk bili su takmičarski džez plesači, a osvajali su nagrade i pobeđivali u konkursima duž priobalnog dela države Nju Džerzi.

Iako tu nije bilo nekog neprijateljstva, dva klana su retko prelazila ulicu kako bi se međusobno družila.

---

* Ostrvo Elis, u gornjem delu Njujorškog zaliva, bilo je obavezna stanica za milione doseljenika u SAD. Danas je tamo Muzej doseljenika. (Prim. prev.)

Kuća u kojoj živimo sa bakom i dekom vlasništvo je moje prababe Nane Maknikolas, majke moje bake. Ona je živa i mrda, tamo malo dalje uz ulicu. Pričali su mi da su prvi crkveni obredi našeg grada održani u našoj dnevnoj sobi. Obitavamo pod stalnim pogledom starije sestre moga oca, moje tetke Virdžinije. Ona je poginula s pet godina kada ju je udario kamion dok se vozila na triciklu kraj obližnje benzinske pumpe. Virdžinijin portret lebdi nad nama i unosi sablastan dah u sobu, obasjavajući porodične skupove sećanjem na njenu zlosrećnu sudbinu.

Taj portret u tonovima sepije prikazuje devojčicu u starijskoj beloj lanenoj haljinici. Njen naizgled dobroćudni pogled, u svetlu događaja, sada prenosi poruku: „Čuvaj se! Svet je opasno mesto koje ne prašta. Šutnuće te s tricikla pravo u smrtno crnilo nepoznatog, i nedostajaćeš samo ovim jadnim, zabludelim nesrećnicima koji te okružuju.“ Njena majka, moja baka, jasno je čula poruku. Ona je provela dve godine u krevetu posle ćerkine smrti, a mog zapostavljenog oca, obolelog od rahitisa, poslala je na periferiju grada, kod daljih rođaka, dok se ona ne oporavi.

Vreme je prolazilo. Moj otac je napustio školovanje sa šesnaest godina i zaposlio se kao potrčko u fabrici tepiha *Karaguzijan*, u bućnom postrojenju ispunjenom razbojima i zaglušujućom mašinerijom, koje se protezalo sa obe strane centralne ulice u delu grada zvanom Teksas. Sa osamnaest godina, on je otišao u rat, otplovivši na brodu *Kraljica Meri* iz njujorške luke. Služio je kao vozač kamiona u Ardenskoj bitki, video ono malo sveta što će videti za života i vratio se kući. Igrao je bilijar veoma dobro, i za novac. Upoznao je svoju majku i zaljubio se u nju, obećavši joj da će, ukoliko se uda za njega, naći pravi posao (opasnost!). Radio je s

---

rođakom Dejvidom Dimom Kešionom na pokretnoj traci fabrike motora *Ford* u Edisonu, a onda sam se ja pojavio.

Za moju baku ja sam predstavljao prvenca njenog sina jedinca i prvu bebu u kući posle smrti njene ćerke. Moje rođenje vratilo je svrhu njenom životu. Šćepala me je strašću osvetnika. Njena misija u životu postala je da me potpuno zaštititi od sveta iznutra i spolja. Nažalost, njena slepa, uporna posvećenost dovela je do sukoba s mojim ocem i ogromne porodične zbrke koja će nas sve opterećivati.

Kada pada kiša, vlažni vazduh pokriva naš grad mirisom kafe s memljivog zemljišta oko fabrike *Neskafe* na istočnoj granici grada. Ne volim kafu, ali dopada mi se taj miris. Ima nečeg utešnog što ujedinjuje čitav grad u zajedničkom čulnom iskustvu. To je dobra industrija, kao i grmljavina fabrike tepiha što ispunjava naše uši, donosi poslove i ističe vitalnost našeg grada. Možete čuti i omirisati da je to mesto gde ljudi žive svoj život, trpe bolove, uživaju u malim zadovoljstvima, igraju bejzbol, umiru, vode ljubav, dobijaju decu, opijaju se u prolećnim noćima i trude se da odagnaju demone koji žele da unište nas, naše domove, porodice i naš grad.

Živimo ovde u senci zvonika, gde se putevi duhovnosti sreću sa iskušenjima stvarnog života. Svi smo začudno blagosloveni Božjom milošću u ovom uzbudljivom, raspuštenom, rasno napetom, ispunjenom mržnjom prema čudacima, muzikom duše, ljubavlju, strahom i tugom, gradu Friholdu u Nju Džerziju.

Neka služba otpočne.

DVA

MOJA KUĆA

Četvrtak je večer. Noć za bacanje smeća. Potpuno smo pripravnici i spremni za pokret. Natrpali smo se u dedin sedan iz 1940. i čekamo raspored za prekopavanje po svakoj gomili otpadaka što prekriva ivičnjake našeg grada. Najpre se upućujemo ka Aveniji Brinkerhof. Tamo žive ljudi koji imaju para, pa je smeće najkvalitetnije. Pokupićemo vaše radio-aparate, bilo kakve radio-aparate, bez obzira na stanje. Izvući ćemo ih iz vaše gomile otpadaka, ubaciti ih u gepek i doneti kući u „šupu“, maleno, negrejano drveno odeljenje moga dede na uglu kuće. Tu se događaju čarolije, leti i zimi. Tu, u „sobi“ ispunjenoj žicama i elektronskim cevima, ja ću pažljivo sedeti uz njega. Dok on prespaja žice, lemi i menja propale cevi očuvanim, zajedno čekamo na isti trenutak: na časak u kome se dah šapata, predivno duboko zujanje statike i topli blesak elektriciteta nalik sutonu, zatalasaju ponovo kroz mrtve skelete radija koje smo spasili uništenja.

Ovde, za radnim stolom moga dede, uskrснуće je stvarnost. Tišina vakuuma prostorije povući će se i ispuniti udaljenim isprekidanim glasovima nedeljnih propovednika,

---

brbljanjem reklama, muzikom velikih džez orkestara, ranim rokenrolom i dramskim serijama. To su zvuci spoljašnjeg sveta koji se napreže da dopre do nas, dozivajući kroz naš mali grad i, još dublje, u naš hermetički zapečaćeni kosmos u Randolfovoj broj 87. Vraćeni u život, svi aparati biće prodati za pet dolara po doseljeničkim kampovima koji će, čim dođe leto, prošarati polja farmi po obodu naše varošice. Dolazi „radio-čovek“! Tako znaju mog dedu među uglavnom crnom južnjačkom populacijom došljaka što se autobusima vraćaju svake sezone kako bi radili na žetvi u ruralnom delu oblasti Monmout. Prašnjavim seoskim putevima što vode iza farmerskih kuća do baraka u kojima još uvek vladaju životni uslovi iz „prljavih tridesetih“, moja majka vozi šlogom onespoblijenog dedu da posluje među „crncima“ u njihovim „Miki Maus“ nastambama. Jednom sam otišao s njim i bio izbezumljen od straha, okružen tim iscrpljenim crnim licima u sumrak. Međurasni odnosi, nikada previše sjajni u Friholdu, eksplodiraće deset godina kasnije u nemire i vatrene sukobe, ali za sada je tu samo trajna, neprijatna tišina. Ja sam tek mladi šticićenik, unuk „radio-čoveka“, tu među njegovim mušterijama, dok se naša porodica batrga kako bi sastavljala kraj s krajem.

Bili smo prilično blizu siromaštva, mada ja nikada nisam razmišljao o tome. Imali smo odeću, hranu i krevet. Poznavao sam drugare, i bele i crne, kojima je bilo gore nego nama. Moji roditelji su imali zaposlenje, majka kao sekretarica kod advokata, a otac u fabrici *Ford*. Naša kuća je bila stara i uskoro će postati primetno oronula. Imali smo samo jednu naftnu peć u dnevnoj sobi da zagreje čitav prostor. Na spratu, gde smo spavali, budili bismo se zimskim jutrima uz

vidljiv dah. Jedna od mojih najranijih uspomena iz detinjstva jeste miris nafte i prizor kako moj deda stoji nagnut nad peć i doliva tečnost u cev na njenim leđima. Sve se u kući kuvalo na šporetu na ugalj koji je stajao u kuhinji. Kao dete, prskao bih iz svog vodenog pištolja preko usijane železne ploče i gledao kako se diže para. Pepeo bismo izvlačili kroz zadnja vrata do „brdašca pepela“. Svakodnevno sam se vraćao sa igranja u toj gomili prašine prekriven sivim slojem ugljenog pepela. Imali smo mali frižider u obliku kutije i jedan od prvih televizora u gradu. U prethodnom životu, pre mog rođenja, deda je bio vlasnik Radnje za elektriку braće Springstin. Stoga, kada se pojavila televizija, najpre se pojavila u našoj kući. Majka mi je pričala kako su komšije iz čitave četvrti svraćale da vide to novo čudo i gledaju Miliona Berla, Kejt Smit i emisiju „Vaša parada hitova“. Gledali su kako se rvači poput Bruna Samartina suprotstavljaju divovskom Vilijamu „Plastu“ Kalhunu. Sa šest godina već sam znao napamet svaku reč himne pevačice Kejt Smit „*When the Moon Comes Over the Mountain*“.

U ovom domu, zahvaljujući redosledu rođenja i datim okolnostima, ja sam bio gospodar, kralj i mesija zajedno. Pošto sam bio prvo unučće, moja baka se zakačila za mene kao zamenu za pokojnu tetku Virdžiniju. Ništa mi nije bilo nedostupno. Bila je to užasavajuća sloboda za jednog malog dečaka, a ja sam je prigrlio svim svojim bićem. Ostajao sam budan do tri sata ujutru i budio se u tri po podne kao petogodišnjak. Gledao sam TV do isteka programa, a onda su me ostavljali da buljim u ekran sa probnim signalom. Jeo sam šta hoću i kada hoću. Roditelji su mi postali kao dalji rođaci, a moja majka, zbunjena i željna da održi mir u kući, prepustila me je potpunoj bakinoj vlasti. Bio sam stidljivi maleni tiranin i ubrzo zaključio kako se sva pravila ponašanja

---

odnose na ostatak sveta, barem dok se otac ne vrati kući. On bi mrzovoljno zavladao kuhinjom, kao monarh koga je s prestola, na navaljivanje njegove sopstvene majke, zbacio prvorođeni sin. Naša ruina od kuće, i sopstvene nastranosti, i moć u tako ranom dobu činili su da se osećam neprijatno i posramljeno. Primećivao sam da ostatak sveta funkcionise na drugačiji način, a drugari iz komšiluka temeljno su me zavitalavali zbog mojih navika. Voleo sam svoje privilegije, ali sam bio svestan da to nije sasvim ispravno.

Kada sam sazeo za školu i bio prinuđen da se povinujem određenom rasporedu, to je kod mene stvorilo unutrašnji bes koji je potrajao veći deo školovanja. Moja majka je shvatila da smo prilično zadocneli s procenom situacije, ali treba joj odati priznanje da je pokušala da me povrati. Preselila nas je iz bakine kuće u malu, polusirotninjsku kućicu u Ulici Institut br. 39 i po, bez tople vode, sa četiri sićušne prostorije i četiri ulice dalje od babe i dede. Tamo je ona pokušala da uspostavi nekakva normalna pravila. Prekasno. Te četiri raskrsnice delovale su kao milion milja. Urlao sam od besa zbog pretrpljenog gubitka u svakoj mogućoj prilici. Vratio sam se kod bake i deke. To je bio moj pravi dom, a njih sam doživljavao kao prave roditelje. Nisam ni mogao ni želeo da ih napustim.

Kuća je u tom trenutku bila funkcionalna samo u okviru dnevne sobe. Ostatak se raspadao, napušten i odvojen zavesama, a ledeno kupatilo na promaji bilo je jedino mesto gde si se mogao olakšati, ali bez mogućnosti kupanja u kadi. Baka i deka su upali u stanje vrlo loše higijene i brige o sebi. Takve stvari bi me danas zapanjile i zgrozile. Sećam se bakinih tek opranih, a umrljanih gaća kako vise na konopcu u dvorištu.

Istovremeno su me plašile i posramljivale, kao simboli neprikladne bliskosti, fizičke i emotivne, koja je njihov dom činila tako zbunjujućim i neodoljivim. Ali voleo sam baku i deku i voleo sam njihovu kuću. Baka je spavala na izlizanom kauču sa oprugama, ja sam bio ušuškan pored nje, dok je deka imao mali poljski krevet na drugoj strani sobe. To je bilo sve. Na to su se svele neograničene mogućnosti mog detinjstva. Tu sam morao da budem da bih osetio da imam dom, da sam bezbedan i voljen.

Nepokolebljiva hipnotička moć ovog ruiniranog prostora i ovih ljudi nikada me neće napustiti. Posećujem ih i danas u svojim snovima, uvek iznova, sa željom da se ponovo vratim. Bilo je to mesto u kome sam osećao krajnju sigurnost, potpuno dopuštenje da radim šta mi je volja i strahovitu, nezaboravnu, bezgraničnu ljubav. To me je upropastilo i to me je načinilo onakvim kakav sam. Upropastilo u smislu da ću se kroz ostatak života mučiti da prihvatim ograničenja koja omogućavaju nekakvu normalnost u međuljudskim odnosima. Stvorilo me je tako što me je usmerilo na životnu potragu za „jedinstvenim“ sopstvenim prostorom. To mi je darivalo sirovu glad koja me je i u muzici gonila na sve, bez obzira na žrtve. Bili su to očajnički životni napori da se, na zgarištu sećanja i čežnje, ponovo izgradi lični zamak sigurnosti.

Za ljubav moje bake, napustio sam roditelje, sestru i najveći deo sveta. Ali onda se svet srušio na nas. Baka i deka su se razboleli. Čitava porodica ponovo je živela zajedno, u drugoj polukući u Južnoj ulici broj 68. Uskoro će se roditi moja mlađa sestra Pem, moj deka će umreti, a baku će ophrvati rak. Moja kuća, moje dvorište, moje drvo, moja prašina, moja zemlja bili su osuđeni na propast, a čitav plac je prodat kako bi postao parkiralište katoličke Crkve Svete Roze iz Lime.

TRI CRKVA

Vozili smo bicikle kružnom stazom što nas je vodila skroz oko crkve i parohijskog doma i nazad pored manastira, kotrljajući se preko divnog prilaza od izbledeloplavih škri-ljaca koji su koristile časne sestre. Neznatno izdignute ivice škri-ljaca slale bi vibracije u upravljače naših bicikala, stva-rajući mali pulsirajući ritam u rukama, dum-um-um-um... do betona, a onda ponovo ukруг nazad. Sanjiva popodneva prolazila su u našim prolascima kroz posed Crkve Svete Roze, uz grdnje sestara kroz prozore konaka i izbegava-nje mačaka što su lutale između crkvenog podruma i moje dnevne sobe. Moj deda, bez drugih velikih dužnosti, sada bi provodio sate strpljivo mameći ta divlja stvorenja na svo-ju stranu dvorišta. On je umeo da se približi i pripitomi divlje mace kojima inače nije padalo na pamet da se druže s pripadnicima ljudske vrste. Ponekad je to imalo svoju cenu. Jedne večeri vratio se u kuću sa tridesetak centimetara dugom ogrebotinom preko ruke, uspomenom od cica-mace koja nije bila sasvim spremna da prihvati njegovu ljubav.

Mačke su se vukle od naše kuće do crkve i nazad slično kao što smo se mi vukli ka školi, ka kući, na misu, pa ponovo

do škole. Naši životi su bili neraskidivo vezani za život crkve. Isprva su sveštenici i opatice bili tek ljubazna lica ukrašena osmesima i velom prijatne tajnovitosti koja izviruju u tvoja kolica. Međutim, dolazak školskog doba uveo me je u tamne strane pričešća. Miris tamjana, čovek razapet na krstu, mučno memorisanje crkvenog učenja, „Put krsta na Veliki petak“ (domaći zadatak!), muškarci i žene u crnim odorama, ispovedanje iza zavese i klizećeg prozora pred sveštenikovim licem u senci, gde se recituju dečački prestupi. Kada pomislim na sate provedene u smišljanju spiska oprostivih greha koje bih mogao da izustim po komandi... Trebalo je da budu dovoljno nevaljali radi uverljivosti... ali i ne previše teški (najbolje tek dolazi!) Koliko bi uopšte mogao da zgrešiš u drugom razredu osnovne škole? Na kraju su me svakodnevna podučavanja veri u Crkvi Svete Roze iz Lime toliko iscrplila da sam želeo da izađem... veoma. Ali kuda? Nema izlaza. Ovde živim! Svi mi. Čitavo moje pleme. Nasukani smo na ovom pustom ostrvu našeg kraja, zgurani zajedno u istom čamcu. Moji veroučitelji uputili su me da je taj čamac večito na moru. Smrt i Sudnji dan samo su podela putnika dok brod plovi od jedne metafizičke brave do druge, prepušten strujama svete zbrke.

I tako... ja sam izgradio sopstveni svet. To je svet detinjeg otpora, svet istrajnog unutrašnjeg odbijanja, moja odbrana protiv „sistema“. To je nepristajanje na svet u kome me ne priznaju za ono što jesam, u svetlu bakinog i mog mišljenja, izgubljeni dečak-kralj, silom svakodnevno proterivan iz carstva svojih odaja. Kuće moje bake! Za ove blesane, ja sam samo još jedno razmaženo derište koje odbija da se povinuje onome čemu se na kraju svi povinovati moraju, jedinom posredno dokazivom teističkom kraljevstvu... STVARNOG PORETKA STVARI! Nevolja je u tome što ja nemam pojma,

niti me briga za „stalni poredak stvari“. Ja dolazim iz egzotične zemlje... STVARI PO MOJOJ VOLJI. A ona je samo malo gore uz ulicu. Hajde da završimo sa ovim i jednostavno odemo KUĆI!

Koliko god da želim i koliko god se trudim, „stvarni poredak stvari“ mi izmiče. Očajnički hoću da se uklopim, ali svet koji sam stvorio nedopustivom slobodom koju su mi dodelili baka i deka pretvorio me je u slučajnog buntovnika, prognanog čudaka, neprilagođenu plačipičku. Udaljavam se, otuđen sam i postajem društveni beskućnik... a imam sedam godina.

Među dečacima u mom razredu preovlađuju dobrodušni tipovi. Ipak, poneki su grubi, grabljivi i neprijatni. Ovde primam onu dozu maltretiranja kroz koju sve slavoljubive rok zvezde moraju da prođu i propate u sirovoj, ključaloj ponižavajućoj tišini, u čuvenom stavu „naslonjen na lančanu ogradu dok se svet okreće oko tebe, a bez tebe, odbijajući te“ usamljenosti školskog dvorišta. To je osnovno gorivo za vatru koja će se pojaviti. Uskoro, sve će ovo sagoreti, svet će se okrenuti naglavačke i pasti na dupe... ali još uvek ne.

S druge strane, devojčice, zapanjene što se u njihovoj sredini pojavio neko ko deluje kao stidljivi sanjar meka srca, zalaze pravo na bakin teren i počinju da vode brigu o meni. Ja pravim omanji harem devojčica koje mi vezuju pertle, zakopčavaju jaknu i obasipaju me pažnjom. To je nešto što svi sinovi italijanskih majki umeju lepo da iskoriste. Sada odbačenost od dečaka postaje znak osećajnosti i pretvara se u skriveni adut isticanja malog štrebera. Naravno, nekoliko godina kasnije, kada se promoli glava seksualne požude, ja ću izgubiti povlašćeni položaj i postati tek još jedan gubitnik blage naravi.

Sami sveštenici i časne sestre su stvorenja velikog autoriteta i nepojamne seksualne tajnovitosti. Oni su istovremeno

moji susedi od krvi i mesa, ali i najbliži most ka narednom životu, pa imaju snažan uticaj na našu svakodnevicu. Istovremeno obični i onostrani, oni su komšijski čuvari kapija ka tamnom i blaženom svetu koga se plašim, ali želim da uđem u njega. To je svet gde je sve što imaš izloženo opasnosti, svet ispunjen nepoznatim blaženstvom uskrsnuća, večnosti i neprekidnim ognjem prokletstva, uzbudljivih seksualno obojenih muka, bezgrešnih začeca i čuda. To je svet u kome se ljudi pretvaraju u bogove, a bogovi u đavole... i znam da je to stvarno. Kod kuće sam video kako se bogovi pretvaraju u đavole. Prisustvovao sam nečemu za šta sam osetio da je preuzimanje od strane Satane. Bilo je to kada je moj jadni čale razvalio kuću, u alkoholom podgrejanom besu, u gluvo doba noći, prestravivši sve nas. Osetio sam konačnu silu tame kako nas pohodi u obliku mog napaćenog oca... fizička pretnja, emotivni kaos i sposobnost da *ne voli*.

Pedesetih godina opatice iz Svete Roze umele su da budu prilično grube. Jednom su me iz osmog razreda prebacile u prvi zbog nekog nestašluka. Uguran sam u klupu prvaka i ostavljen da se krčkam u sopstvenom sosu. Bilo mi je drago zbog slobodnog popodneva. Onda sam na zidu primetio odblesak sunca od nečije manžetne. Pospano sam ispratio trag svetlosti preko prozora prema tavanici. Onda sam začuo kako časna sestra kaže debeljuškastom malom snagatoru u sredini prvog reda: „Pokaži našem posetiocu šta u našem razredu radimo sa onima koji ne paze.“ Mladi učenik se došetao do mene bezizražajnog pogleda i zveknuo me preko lica ne trepnuvši, otvorenom šakom, ali punom snagom. Dok je šamar odzvanjao učionicom, nisam mogao da verujem šta mi se događa. Bio sam potresen, pocrveneo i ponižen.

Do kraja osnovne škole lupali su me po nadlanicama, gušili me kravatom, udarali u glavu, zatvarali u mračnu

ostavu i trpali u kantu za otpatke govoreći da tamo pripadam. Sve je to bilo uobičajeno za katoličke škole pedesetih godina. Ipak, ostavilo je gadan ukus u ustima i zauvek me otuđilo od religije.

U školi, čak i bez fizičkog dodira, katoličanstvo su ti uterivali u kosti. Bio sam crkveni pomoćnik koga bude u svetoj tmini četiri sata posle ponoći da se odgega ledenom ulicom i navuče svoju mantiju u tišini svitanja u crkvenoj sakristiji radi obreda na Božjem tlu, oltaru Crkve Svete Roze, gde svetovnjacima nije bio dozvoljen pristup. Tu sam udisao tamjan pomažući našem džangrizavom osamdesetogodišnjem monsinjoru pred očaranom publikom, sastavljenom od rodbine, časnih sestara i grešnika ranoranilaca. Pokazao sam izuzetnu nevičnost, ne znajući gde treba da stanem, i propustio da obnovim tekst na latinskom, nadahnivši našeg monsinjora da me zgrabi za naramenicu mantije tokom jedne jutarnje mise i odvuče do oltara s licem prema zemlji, na glasno zaprepaštenje svih prisutnih. Kasnije istog popodneva, na igralištu, moja učiteljica iz petog razreda sestra Čarls Mari, koja je prisustvovala incidentu, uručila mi je malu osvećenu značku. Nikada nisam zaboravio tu ljubaznost. Tokom godina, kao učenik u Svetoj Rozi, osetio sam dovoljnu količinu telesnih i emotivnih udaraca katoličanstva. Na dan završetka osmog razreda osnovne škole okrenuo sam se od svega toga i rekao sebi: „Nikada više.“ Bio sam najzad slobodan... i verovao sam u to... prilično dugo. Međutim, kako postajem stariji, ukazuju mi se određene stvari u načinu na koji razmišljam, reagujem, ponašam se... Postao sam zbunjeno i žalosno svestan činjenice da je jednom katolik – zauvek katolik. Tako sam prestao da se zavaravam. Ne učestvujem često u religijskim obredima, ali negde znam... duboko unutra... još uvek sam u tom timu.

Bio je to svet u kome sam pronašao začetke svoje pesme. U katolicizmu postoje poetika, opasnost i tama koje su odražavale moju maštu i moje unutrašnje biće. Pronašao sam polje velike i okrutne lepote, fantastičnih priča, nezamislivih kazni i večne nagrade. Bilo je to veličanstveno i turobno mesto u koje sam se uklapao, ili su me prema njemu oblikovali. Taj svet me je pratio čitavog života poput nekakvog sna na javi. Kao mladić, pokušao sam da tu pronađem smisao. Pokušavao sam da odgovorim na njegove izazove, upravo zato što zaista imamo dušu koju možemo izgubiti i zaista težimo dostizanju kraljevstva ljubavi. Položio sam pred sebe sve što sam upio kroz napaćene živote moje porodice, prijatelja i komšija. Pretvorio sam to u nešto što mogu da prihvatim i razumem, nešto u čemu mogu pronaći i veru. Koliko god to smešno zvučalo, ali ja imam „lični“ odnos sa Isusom. On je i dalje jedan od mojih očeva, iako, kao i u slučaju mog pravog oca, više ne verujem u njegovu božansku moć. Duboko verujem u njegovu ljubav, sposobnost spase-nja... ali ne i prokletstva... toga ima dovoljno.

Kako ja to vidim, mi smo pojeli jabuku, a Adam, Eva, buntovni Isus u svoj svojoj slavi, i Satana zajedno su deo Božjeg plana da nas učini pravim muškarcima i pravim ženama, da nam prenese dragocene poklone zemlje, prašine, znoja, krvi, seksa, greha, dobrote, zatočeništva, ljubavi, straha, života i smrti... da nam da našu ljudskost i naš sopstveni svet.

Sa crkve se čuje zvono. Naše pleme izlazi iz svojih kuća i probija se niz ulicu. Neko se venčava, umire ili rađa. Stojimo uz prilaznu stazu prema crkvi i čekamo, moja sestra i ja. Skupljamo cvetove koji su pali i razbacani pirinač da bismo ga pakovali u papirne kese za drugu priliku i zasipanje potpunih neznanaca. Majka je razdragana, lice joj blista. Čuju

---

se orgulje, drvena vrata naše crkve širom se otvaraju pred mladom i mladoženjom što izlaze iz crkve posle venčanog obreda. Čujem majku kako uzdiše: „Oh, kakva haljina... divna venčаницa...“ Bačen je buket. Budućnost je rečena. Nevestu i njenog junaka brzo uguraju u dugu crnu limuzinu koja će ih odbaciti nekud do početka novog života. Jedna druga limuzina odmah je tu iza ugla, čekajući da nekog drugog dana izmami suze i odveze nekog na kratku vožnju Ulicom Trokmorton do groblja *Sveta Roza* na ivici grada. Na tom groblju, tokom prolećnih nedelja, u poseti kostima, kovčezima i humkama, moja sestra i ja se trkamo i veselo igramo među nadgrobnim pločama. Venčanje u crkvi je okončano i ja hvatam ruku moje sestre. Sa devet ili deset godina, nagledali smo se svega toga mnogo puta. Pirinač ili cveće, dolasci ili odlasci, raj ili pakao, ovde na raskrsnici Randolfove i Maklinove ulice sve to podrazumeva uobičajeni radni dan.

ČETIRI ITALIJANI

Naleti nuklearne energije neprekidno izbijaju iz usta i tela Dore Kirbi, Ide Urbelis i Adele Springstin. Moja majka i njene dve sestre su vrištale, smejale se i igrale kroz sve najlepše i najgore u zajedničkih 260 godina života. To nikada ne prestaje. Njihovo marksističko (mislim na braću Marks) ludilo visokog napona na stalnoj je granici sa jedva obuzdanim stanjem hysterije. Na neki način, ovo ih je učinilo ne samo skoro besmrtnim već i prirodno pobedničkim ličnostima. Zaljubivši se u Irce, one su nadživele svoje muževe, rat, tragedije i ivicu siromaštva, da bi ostale nepokorene, neporažene, nepokolebljive i zauvek optimistične. One su „NAJVEĆE“. Tri minijaturna Muhameda Alija čvrsto zabijena uz konopce ringa u borbi protiv čitavog sveta.

Ovde na Obali, Italijani i Irci se susreću i često sparuju. Gradić pored obale, Spring Lejk, poznat je u kraju kao „Irska rivijera“. Svake nedelje u leto tu će se naći mnoštvo bledolikih i pegavih ljudi kako ispijaju piva i postaju crveni kao rakovi u penušavom plićaku ispred viktorijanskih kuća što još uvek daju eleganciju i vrednost njihovoj zajednici.

Nekoliko kilometara dalje na sever leži gradić Long Branč, nekada dom Antonija „Mačkice“ Rusoa, prvog komšije moje supruge Peti Skjalfe u Dilu, i vođe mafije u središnjem Nju Džerziju.* Tu su plaže ispunjene lepoticama maslinastog tena, debeljuškastim muževima i jakim džerzijejskim naglasnom moje italijanske braće i sestara što se širi kroz vazduh na oblacima dima cigara. Tvorci serije „Porodica Soprano“ ne bi morali dalje da traže likove za svoj ansambl.

Moga pradedu su zvali „Holandez“, pa pretpostavljam da potičemo od nekih izgubljenih Holandana koji su dolutali ovamo iz Novog Amsterdama, nesvesni u šta se uvaljuju. Stoga nosimo holandsko prezime Springstin, međutim, ovde se uglavnom mešaju italijanska i irska krv. Zašto? Pre meksikanskih i afroameričkih žetelaca useva u oblasti Monmaut, na tim poljima su bili Italijani, obrađivali ih zajedno sa Ircima, i radili po okolnim ergelama. Nedavno sam upitao majku kako to da su sve završile sa Ircima. Rekla mi je: „Italijani previše zapovedaju. Toga nam je bilo dosta. Nismo želele muškarce koji će nam stalno nešto naređivati.“ Naravno da nisu. Ako je trebalo naređivati, za to su bile zadužene sestre Zerili, mada nekako uvijeno. Tetka Eda mi je jednom kazala: „Tata je želeo tri sina, ali je dobio tri devojčice. Zbog toga nas je podizao strogo, kao da smo dečaci.“ Mislim da to donekle objašnjava stvari.

Kao dete, vraćao bih se iscrpljen s večera kod tetke Dore, a uši su mi zvonile. Svaka prilika iole svečanija od obične večere već je predstavljala opasnost po život. Hranili bi te do granice pucanja, pevali i drali se dok ne ogluviš i igrali dok ne padneš. Sada, kada su sve drsko zakoračile u devedesete

---

* Anthony „Little Pussy“ Russo (1916–1979) – mafijaš iz porodice Đenoveze, navodno je nadahnuo lik „Big Pusi“ Bonpensijera iz TV serije „Sopranovi“. (Prim. prev.)

godine života, sve se nastavlja. Odakle im snaga? Gde je izvor te neiscrpne energije i optimizma? Kakva to sila usisana iz viših sfera struji kroz njihove tanušne italijanske kosti? Ko je pokrenuo sve to?

Njegovo ime bilo je Antonio Aleksander Andrea Zerili. Stigao je u Ameriku na početku dvadesetog veka, kao dvanaestogodišnjak iz sela Viko Ekvense, nadomak Napulja u južnoj Italiji. Nastanio se u San Francisku, ali ga je put odveo na istok kada je završio gradski koledž i postao advokat u Njujorku s kancelarijom u zapadnom delu 42. ulice, u broju 303. On je bio moj deda. Odslužio je tri godine u mornarici, ženio se tri puta i proveo tri godine u zatvoru Sing Sing, zbog pronevere (navodno je preuzeo krivicu za nekog rođaka). Završio je na vrhu blaženog zelenog brda u Englištaunu u Nju Džerziju. Nekada je imao para. Posedujem fotografije moje majke s porodicom – svi doterani, odeveni u besprekorno belo, u Njuportu, država Roud Ajlend, tridesetih godina. U zatvor je otišao bez kinte. Baki se sve smučilo pa je „nestala u akciji“ negde u Bruklinu, napustivši moju majku i njene sestre, tada još uvek tinejdžerke, da žive same i snalaze se na farmi na kojoj su se same odgajale.

Ta skromna seoska kuća delovala mi je poput dvorca na brdu dok sam bio dete, kao prava tvrđava bogatstva i kulture. Moj deda je imao slike. Dobre slike. Skupljao je religijska umetnička dela, odeću i antikni nameštaj. U dnevnoj sobi mu je stajao klavir. Mnogo je putovao, delovao kao svetski čovek, tek pomalo raskalašan. Sede kose, s velikim crnim podočnjacima ispod krupnih smeđih italijanskih očiju, on je bio onizak čovek gromoglasnog baritona. Kada bi ti se obratio tim glasom, budio je njime najdublji strah od Boga. Najčešće bi, poput starog italijanskog princa, sedeo u fotelji nalik tronu, u svojoj jazbini. Njegova treća žena, Fifi, plela bi

---

u drugom kraju sobe. Odevena u tesnu haljinu, doterana i namirisana dovoljno da te onesvesti, ona bi mi zalepila veliki crveno karminisani poljubac ulivajući vrelinu u obraze svaki put kada svratimo. Onda bi iz pravca trona doprlo beskrajno kotrljajuće „Br“, uz dodatak naglašenog „a“, dugog dubokog jahanja na „u“ i tek dodirirom „s“: „BAAAARRRRUUUUU-
UUUUUUS... Dolazi ovamo!“ Znao sam šta sledi. U jednoj ruci držao je dolar. Dobijao sam taj dolar svake nedelje, ali sam morao da ga zaslužim. Morao sam da istrpim ono što mi je radio drugom rukom: „stisak smrti“. Kada posegneš za dolarom, on te uhvati drugom rukom i uštine za obraz palcem i prvim zglobovom kažiprsta. Najpre neverovatno čvrst stisak koji natera suze na oči, a onda sledi lagano uvrtnanje nagore koje naglo prelazi u obrnuti kružni trzaj nadole (sada već mjaučem). I onda otpuštanje. Kratko svečano povlačenje prema sebi, pa nazad, praćeno srdačnim smehom, „BAAAARRRRUUUUUUUUUUUS... ŠTA JE BILO?“ Onda dobijem dolar.

Nedeljom, za večerom, on je držao banku, drao se, izdavao naredbe, raspravljao o dnevnim događajima iz sveg glasa. Bila je to njegova predstava. Neko bi možda pomislio da se radi o oholosti, ali za mene, taj sićušni Italijan bio je div! Nešto ga je činilo veličanstvenim, važnim, izdvojenim iz kruga lutajućeg, pasivno agresivnog plemena izgubljenih muškaraca koji su naseljavali većinu preostalih delova mog života. On je bio napolitanska prirodna sila! Baš me briga ako se malčice uvalio u neprilike! Stvarni svet bio je pun neprilika, pa ako si nečega gladan, ako nešto istinski želiš, bolje ti je da se pripremiš na njih. Bolje bi ti bilo da položiš svoje pravo na stvari do kojih ti je stalo i nikako ne popuštaš jer „oni“ ti ništa neće prepustiti džabe. Moraćeš da preuzmeš rizike i... platiš cenu. Njegova ljubav prema